

Rahapeli tuottojen alenemiseen valmistautuminen, ratkaisuvaihtoehdot

Respondent:

-

Response on:

12.03.2021, 15.06 - 12.03.2021, 17.15

1. Vastaajan tiedot *

Etunimi	Sari
Sukunimi	Aalto-Matturi
Sähköposti	sari.aalto-matturi@mieli.fi
Organisaatio	MIELI Suomen Mielenterveys ry

2. Mitä seuraavista työryhmän ratkaisuvaihtoehdoista pidätte toimivimpana?(vaihtoehdot esitetty laajemmin liitteenä olevan raportin luvussa 5, s. 90) *

Osittaisuudistus

3. Perustelut valittuun ratkaisuvaihtoehtoon

Nyt tehtävät ratkaisut kansalaisjärjestöjen rahoitukseen liittyen eivät ole vain taloudellisia päätöksiä vaan ohjaavat järjestökentän kehitystä. Yleiskatteelliseen budjettiin ja menokehyykseen siirtyminen merkitsisi merkittävää muutosta kansalaisyhteiskunnan asemaan suhteessa poliittiseen järjestelmään ja julkiseen ohjaukseen. Suomalainen järjestöjen toiminnan rahoitusjärjestelmä on ollut mahdollistamassa kansalaisyhteiskunnan elinvoimaisuutta ja tätä kautta myös vahvaa osallistuvaa demokratiaa ja yhteiskuntarauhaa. Julkinen rahoitus tuo väistämättä järjestöjen toimintaan julkista ohjausta ja vallankäyttöä, mutta rahapeli tuottojen korvamerkkiin perustuva rahoitusjärjestelmä toimii autonomiaa turvaavana rakenteena. Mallissa on voitu tasapainottaa julkisen rahoituksen käytön vastuullisuus ja kansalaisyhteiskunnan autonominen mahdollisuus suunnata rahoituksen tuella toimintaansa sinne, missä järjestöt näkevät sitä tarvittavan. Budjettirahoitukseen siirtyminen muuttaisi tätä tasapainoa olennaisesti. □

Lausunnolla olevassa raportissa on tuotu esille tärkeitä näkökohtia esimerkiksi juuri järjestöjen autonomian turvaamiseen liittyen. On jossain määrin huolestuttavaa, että kansalaisyhteiskunnan kuvaamiseen on raportissa valittu luokittelu, jossa sosiaali- ja terveysjärjestöjen katsotaan toimivan vapaan kansalaisyhteiskunnan laita-alueella, julkisesta sektorista riippuvaisina palveluntuottajina, joissa osallisuus on lähinnä näennäistä. Esimerkiksi MIELI Suomen Mielenterveys ry valtakunnallisena sote-järjestönä ei ole palveluntuottajajärjestö, vaan järjestön tehtävänä mielenterveyden edistäjänä ja ongelmien ehkäisijänä on kehittäminen, yhteiskunnallinen vaikuttaminen sekä matalan kynnyksen tuen tarjoaminen ammattilaisten ja vapaaehtoisten yhteistyönä. Tunnistamme kuitenkin kehityksen, jossa kansalaisjärjestöjen ominaisluonne usein jää tunnistamatta ja järjestöt ajatellaan joko osaksi julkista tai yrityssektoria. Tätä kehitystä vasten, ja raportissa esitettyä ajatusta sote-järjestöistä julkisen sektorin jatkeena, kaikki toimet, joissa julkinen valta pyrkii edelleen lisäämään vaikutusvaltaansa suhteessa kansalaisyhteiskuntaan ja näin kaventamaan aitoa kansalaisyhteiskuntaa, ovat huolestuttavia ja niistä tulisi aktiivisesti pidättäytyä. □

Rahapeli tuottojen kanavoiminen kansalaisjärjestöjen kautta väestön hyvinvointiin, terveyteen ja osallisuuteen on arvokas ja säilyttämisen arvoinen malli. Raportti pohtii, onko pelihaittojen ja järjestörahoituksen välillä eettinen ristiriita. Vaikka tätä kysymystä ovat pohtineet monet aidosti pelihaittoista huolta kantavat tahot, on huomionarvoista, että iso osa ko. kritiikistä tulee toimijoilta, jotka samalla peräävät yksinoikeusjärjestelmän lakkauttamista ja sitä kautta siirtymistä järjestelmään, jossa rahapeli toimialan tuotot ohjautuvat yhtiöiden yksityisille omistajille. On erittäin tärkeää, että toimia pelihaittojen ehkäisemiseksi ja peliongelmissa kärsivien tukemiseksi jatketaan. Perimmältään

ristiriita rahoituksen lähteen ja minkään käyttökohteen välillä ei kuitenkaan poistu, mikäli rahapelaamista Suomessa ei sitten estetä kokonaan. ☐

Haittoja sisältävän toimialan tuottojen kanavoiminen valtion yleishyödylliseen budjettiin ei poistaisi ristiriitaa, että peliongelmissa kärsivien ihmisten pelaamaa rahaa käytetään yhteiskunnan toimintojen rahoittamiseen. Siirto yleiskatteelliseen budjettiin ei myöskään vähentäisi valtion-omistajan intressiä yksinoikeusjärjestelmän tuottoihin. Riippumatta siitä, kanavoituuko rahoitus kansalaisjärjestöjen toimintaan vai muihin menokohteisiin, se on osa talouden kokonaisuutta, johon valtiolla on intressi. Merkittävä keino taloudellisen intressin ja pelihaittojen vastuullisessa yhteensovittamisessa on ulkomaille tapahtuvan pelaamisen ja rahansiirtojen estäminen. Järjestörahoituksen rakenteiden muuttaminen ei auta haittojen ehkäisyssä. ☐

Työryhmä pohtii, mitä menokohteita nelosvaihtoehdossa voitaisiin siirtää pois rahapelituotoista ja mistä ne rahoitettaisiin. Ongelma on kuitenkin täysin sama kolmosvaihtoehdossa, jossa tuotot siirtyvät yleiskatteelliseen budjettiin, ja tuota rahaa, tai jotain muuta valtion kassaan kertyvää tuottoa, kanavoidaan toimintoihin, jotka nyt rahoitetaan rahapelituotoista. Molemmissa tapauksissa joudutaan löytämään sama määrä resursseja ko. toimintojen rahoittamiseen. ☐

Nelosvaihtoehto mahdollistaisi paluun juurille, jossa rahapelituotoilla rahoitettiin nimenomaan kansalaisjärjestöjen toimintaa, eikä esimerkiksi valtion laitosten ja kuntien toimintaa tai yritystukia. Näiden menokohtien siirtäminen valtion menokehukseen ja rahapelituottojen kanavointi järjestöjen toimintaedellytyksiin selkeyttäisi järjestelmää ja säilyttäisi nykyjärjestelmän edut elinvoimaisen kansalaisyhteiskunnan mahdollistajana. ☐

Tasoa määriteltäessä on tärkeää, että päätöstä tukemaan tehdään huolellinen hyvinvointivaikutusten arviointi. Järjestöjen sijaan järjestelmällä rahoitetaan sitä tukea ja apua, hyvinvointia ja osallisuutta, jota järjestöt ovat tuottaneet yhteiskuntaan myös esimerkiksi koronavaiheiden aikana.